

Predmet: Lovas (Ljuban Devetak i dr.)

Broj predmeta: K. Po2 br. 22/10

Glavni pretres 31.10.2011.

Izveštaj: Nataša Kandić i Marina Kljaić, punomoćnice oštećenih

Ispitivanje svedoka Dragana Grujića

Svedok je bio načelnik Štaba TO u Krupnju, kada ga je njegov pretpostavljeni, komandant IV operativne zone TO, potpukovnik Ratko Đokić usmeno uputio na ratište kao koordinatora. Njemu i optuženom Miodragu Dimitrijeviću rečeno je da kao koordinatori treba da pruže pomoć starešinama, pošto se radilo o rezervnom sastavu. Nije mu bilo jasno šta je trebalo da rade, s obzirom da nisu imali pravo odlučivanja i komandovanja. Nije tražio razjašnjenje jer se takav zahtev mogao protumačiti kao kukavičluk. Pisanu naredbu o rasporedu na zadatak koordinatora niko mu nije uručio. Po dolasku u Tovarnik otišao je sa potpukovnikom Đokićem u Komandu brigade, kojoj je trebalo da se jedinice TO Valjevo pretpočine. Sve jedinice koje su došle iz TO Valjevo pretpočinjene su 2. proleterskoj gardijskoj mehanizovanoj brigadi. Koordinatori nisu bili pripadnici združenog odreda, koji je imao svoju komandnu strukturu, pa samim tim nisu kao odred bili prepotčinjeni 2. brigadi. Naređenja su i dalje dobijali od potpukovnika Đokića. Po njegovom naređenju su otišli u Sremske Čakovce. Sutradan je dobio nalog da ode u Lovas i potraži Ljišku četvu i da u njoj bude koordinatorski. Dolaskom u Lovas potražio je optuženog Dimitrijevića, koji ga je obavestio gde se nalazi Ljiška četa. Istog dana održan je sastanak sa ljudima iz Lovasa, na kojem su bili prisutni Dimitrijević i verovatno Perić. Bili su prisutni ljudi iz mesne zajednice od kojih pamti jedino Ljubana Devetaka. Razgovaralo se o poboljšanju bezbednosne situacije i uvođenju policijskog časa. Sutradan je dobio naređenje da više nije koordinatorski Ljiške čete, te da pređe u Lozničku četvu, pa je isti dan sa njom otišao za Opatovac.

Pitanja branioca optuženog Miodraga Dimitrijevića

Loznička četa se nije zadržavala u Lovasu, samo je prenoćila i otišla za Opatovac. Koordinatori nisu imali nikakvo sredstvo veze, zbog čega zaključuje da nisu bili ni u kakvom sistemu komandovanja.

Pitanja optuženog Miodraga Dimitrijevića

Prilikom dolaska u Lovas, na kontrolnom punktu je upozoren da postoji minsko polje. Nikome nije mogao da izdaje nikakva naređenja kao koordinatorski, mogao je samo da savetuje. Loznička četa snabdevala se preko Lovasa. Često je dolazio u Lovas po potrepštine, ali nije navraćao kod Dimitrijevića.

Pitanja zamenika tužioca

Optuženi Dimitrijević je otišao u Lovas pre njega, ali ne može da precizira kada. Dobrovoljce je u Lovasu prepoznao po tome što su nosili šubare sa kokardama. Prilikom dolazaka u Lovas po potrepštine nije se zadržavao, te nije čuo da se priča o zatvaranjima i torturama.

Pitanja ostalih branilaca

Nije mu poznato da li je optuženi Dimitrijević imao obezbeđenje u Lovasu. Komandant jedinice u kojoj je bio koordinatorski, potpuno samostalno je sačinjavao izveštaje i slao ih nadležnima. O

svom radu svedok nije sačinjavao nikakve izveštaje. Vojska nikoga nije hapsila. Nije čuo za logore Begejci i Stajićevo. Dobrovoljci nisu mogli komandovati jedinicama JNA.

Pitanja optuženih

Iz Valjeva je krenuo sa optuženim Miodragom Dimitrijevićem, vozilom *PUH* koje je pripadalo Valjevskoj TO. Imali su vozača čijeg se imena ne seća. Kao koordinator Lozničke čete nikada se nije obratio optuženom Darku Periću u čijem odred u se nalazila i Loznička četa. Ne može da se seti na koji način je dobio naređenje da ide iz Čakovca u Lovas. Ne ume da objasni zašto se po dolasku u Lovas nije odmah javio komandiru Ljiške čete, u koju je upućen kao koordinator. Ne ume da objasni zašto ga niko od svedoka, pripadnika TO Valjevo, nije spominjao.

Ispitivanje svedoka Dragoša Lekića

Svedok je bio pripadnik protivdiverzantskog odreda TO Valjevo, Prvog voda Prve čete.

Pitanja predsednika veća

Za akciju pretresa vinograda saznao je prvi put od optuženog Darka Perića i jednog dobrovoljca. Komandiri su ih obavestili da treba da idu, ali ne može da se seti da li su ih komandiri i doveli do Zadruga. U dvorištu Zadruga, optuženi Darko Perić im je saopštio da će ići u pretres terena i da će ih voditi dobrovoljci koji su zaduženi za tu akciju. Dok je Darko govorio, kraj njega je stajao jedan dobrovoljac za kojeg svedok misli da je bio veoma važan. U dvorištu je video da civile tuku i maltretiraju uniformisani ljudi koji nisu pripadali njegovoj jedinici. Ne može da se seti šta je tačno Darko rekao u vezi sa zadatkom na koji idu i komandovanja, koliko je bilo vojnika, civila i dobrovoljaca. Ne zna da li je neko usput ubijen, ko je naredio da kolona skrene u livadu, niti ko je usmeravao kretanje civila po livadi. Ne zna da li je neko iz njegove jedinice pucao na civile nakon eksplozije mine. Čuo je da optuženi Jospiović više da se obustavi paljba, ali nije samo on vikao. Kasnije je jedan od civila vršio razminiranje, a instrukcije mu je davao jedan dobrovoljac. Bilo je dosta ranjenih i stradalih civila.

Pitanja zamenika tužioca

Optuženi Jospiović mu je u dvorištu Zadruga skrenuo pažnju da ne pokušava da brani civile jer su na terasama iznad njih bili naoružani dobrovoljci, koji su maltretirali civile.

Pitanja branilaca

Optuženi Jospiović je bio pored svedoka i on sigurno nikome nije izdavao naređenja tokom kretanja od dvorišta škole do polja deteline.

Pitanja optuženih

Nije u potpunosti siguran da li je Darko Perić rekao da će akcijom da komanduje dobrovoljac i da li im se obratio u dvorištu Zadruga. Ne seća se da su pre minskog polja naišli na kontrolni punkt.

Ispitivanje svedoka Nikice Glavočevića

Svedok je u Pazovu otišao kao pripadnik *Belih orlova* iz Pančeva, gde im je komandir bio Slavko Stupar. Po dolasku u Tovarnik naoružanje su dobili od JNA, pred sam odlazak u Lovas. Pred

kuću u kojoj su bili smešteni u Tovarniku došao je optuženi Ljuban Devetak sa još dva ili tri čoveka i saopštili su da će se ići u napad na Lovas. Rekli su da ih u Lovasu očekuju naoružane snage, da je veliki deo teritorije oko Lovasa miniran - znali su za minsko polje u vinogradu. U napad je krenula grupa od blizu 100 ljudi. U toj grupi su bili dobrovoljci, pripadnici TO Tovarnik, a tu su bila i dvojica meštana koji su pred sam napad uspeli da pobegnu. Prema dogovoru, trebalo je da vojska izvrši artiljerijski napad i da nakon njega, podeljeni u tri grupe, uđu u Lovas. Pre ulaska u Lovas, na njih je otvorena vatra iz jednog putničkog vozila, na koje su ispalili *zolju* i pogodili vozilo. Njegova grupa, koja je brojala tridesetak ljudi, kretala se jednom ulicom podeljena u dve kolone. Jedan od njihovih kolega poginuo je u toj ulici - na njega je pucano kroz kapiju. Ulazili su u kuće iz kojih je otvarana vatra. Vršili su pretres takvih kuća, ali nikoga nisu našli. Sa svedokom su u grupi bili optuženi Aleksandar Nikolaidis i Petronije Stevanović. Na jednu kuću iz koje je žestoko pucano po njima bačene su tri ili četiri bombe. Nije video da je neko od meštana izveden iz kuće i ubijen. Video je samo jednog poginulog na ulici koji je imao zelene šumarske pantalone i kožnu jaknu. Poginulog iz svoje grupe odvezao je do Šida u komandu, gde je predao i njegove stvari. U komandi je na kartama pokazao kuda su kod Lovasa prolazili i kuda je, s obzirom na minska polja, bezbedno da prođu tenkovi. U Lovas se vratio posle dva dana. Misli da je optuženi Ljuban Devetak komandovao dobrovoljcima. U selu je postojala komanda u kojoj su bili Stupar i Milorad Bastaja. U vreme odvođenja civila na misko polje svedok se bio upravo vratio u Lovas. Video je kolonu koja je krenula prema izlazu iz sela. U sredini kolone su bili civili. Video je da su povređeni. Nedugo nakon što je pored njega prošla kolona, čuo je eksploziju i pucjavu. Kasnije je saznao da je bilo nastradalih. U Lovasu je postojao zatvor u blizini komande. Nakon gledanja kasete sa proslave HDZ-a, privedena je devojka koja je na toj proslavi bila voditeljica programa. Neko je prilikom gledanja kasete rekao da ljude koji se vide na kaseti treba privesti i ispitati, jer su se hvalili *koječim*. Nekoliko dana nakon događaja na miskom polju, samoinicijativno je napustio Lovas.

Pitanja zamenika tužioca

Među dobrovoljcima je bilo priče da meštani dobijaju batine jer je preko 90% njih Ustaše i da kriju oružje po kućama a neće to da priznaju. Kasetu su gledali svi, ko god je hteo.

Pitanja optuženih

Beli orlovi su pripadali SNO Mirka Jovića. Od prisutnih optuženih prepoznaje samo Željka Krnjajića, kojeg je prvi put video za vreme napada na Lovas.